

1. DÜNYA SAVAŞI (1914 - 1918)

Milletler arası rekabet, ham madde, pazar arayışı ve milliyetçilik hareketleri nedenleridir. Savaşı başlatan neden ise Avusturya - Macaristan veliahdının bir Sırp tarafından öldürülmesidir. Devletler, Üçlü İtilâf İngiltere, Fransa, Rusya, İtalya, Sırp, Belçika, Japonya, Romanya, A.B.D, Yunanistan; Üçlü ittifak ise, Almanya, Avusturya - Macaristan, İtalya, Osmanlı Devleti ve Bulgaristan'dır (İtalya önce ittifak Devletleri, sonra İtilâf Devletleri tarafın-dadır).

Osmanlı Devleti savaş başladığında tarafsızlığını ilan etti ve boğazları kapattı. Ancak Almanya yanında yer alırsa kaybedilen toprakların geri alınacağı düşüncesiyle savaşa girdi. Almanya ise, Osmanlı Devleti'nin stratejik konumundan yararlanıp yükünü hafifletmek ve Osmanlı Devleti'nin halifelik gücünden yararlanmak istiyordu.

Osmanlı'nın Savaşa Katılmasındaki Görünür Sebep:

Osmanlı Devleti İngiliz donanmasından kaçan iki Alman gemisini satın aldığı açıkladı. Yavuz (Goben) ve Midilli (Bereslaw) adı verilen bu gemiler, Rus limanlarını bombalayınca savaşa girdi. Osmanlı Devleti müttefiklerine yardım için Galiciya, Romanya ve Makedonya, savunma için Çanakkale, Irak, Suriye, Filistin, Hicaz, Yemen ve taarruz için Kafkasya ve Kanal cephelerinde savaştı.

Kafkasya Cephesi (1914): Enver Paşanın Kafkasya'dan Orta Asya Türkleri'ne ulaşarak Ruslar'ı durdurmak istemesi yani Turan ideali sonucunda; soğuk, açlık ve hastalıktan binlerce askerimiz ölmüştür. Rusya'da ihtilal çıkmasıyla bu cephe kapandı (Brest - Litovsk Antlaşması 1918).

En Önemli Özellikleri:

İlk savaşılan cephe Mustafa Kemal'in savaştığı cephedir.

Çanakkale Cephesi (1915): itilâf Devletleri boğazlardan geçerek (Osmanlı'ya son verip) Rusya'ya gerekli yardımı göndermek istediler. Mustafa Kemal'in "Size ben taarruz emretmiyorum, ölmeyi emrediyorum." emri verdiği savaştır. Sonucunda; savaş uzadı, Rusya'da ihtilâl oldu ve savaştan çekildi. Mustafa Kemal'in Milli Mücadele lideri olmasına zemin hazırladı. Bulgaristan İttifak devletleri tarafına katıldı.

Irak Cephesi: İngilizler bölge petrollerini ele geçirmek ve müttefikleri Rusya'ya yardım etmek amacıyla açmışlardır. İngilizlerle birleşen Araplar yüzünden yenildik. Mondros Ateşkes Antlaşması ile cephe kapandı.

Suriye - Filistin Cephesi: Alman Generali Von Sanders'in yerine Mustafa Kemal, Yıldırım Orduları komutanlığına atandı ve orduyu imha edilmeden Halep'in kuzeyine çekti. En son kapanan cephedir.

Hicaz-Yemen Cephesi: İngilizler, Arapları kıskırtarak toprakların büyük bir kısmını ele geçirdi.

Kanal Cephesi: Almanlar, İngilizlerin sömürgelerine giden yolları engellemeleri için, Osmanlılarla açtırmışlardır. Bugünkü Mısır topraklarında savaşılmıştır.

Galiya-Makedonya Cephesi:

Osmanlı'nın kendi sınırları olmadığı halde Alman müttefikine yardım amacıyla savaştığı cephedir.

Savaşın sona ermesi; ABD'nin İtilâf Devletlerine silâh satması ve Almanya'nın ABD'nin savaş ve ticaret gemilerini batırması üzerine savaşa girince dengeler altüst oldu ve müttefikler yenildi.

Önce Bulgaristan, sonra Mondros Ateşkes Antlaşmasıyla Osmanlı, sonra Avusturya- Macaristan, son olarak Almanya savaştan çekildi.

Bolşevik İhtilali Ekim 1917: İtilaf Devletleri, müttefikleri Çarlık Rusya'ya yardım götüremeyince Bolşevikler

(Komünistler) Rusya'da devrim yapmıştır. Yeni gelen rejim kapitalizme karşı olduğundan savaşın çekilmiştir. I.

Dünya Savaşı sırasında imzalanan gizli antlaşmaları dünya'ya duyurmuştur.

Brest- Litovsk Antlaşması - Mart 1918:

Rusya Osmanlı ile yaptığı bu antlaşma ile Savaş sırasında Osmanlı'dan aldığı tüm toprakları geri WILSON İLKELERİ ABD Başkanı Wilson barışın kalıcı olmasını sağlamak amacıyla yayınladı, itilâf Devletleri ilkelere uymayacaklarını bile bile ABD gibi bir dostu kaybetmemek için imzaladılar. Maddeleri; Devletler arası gizli antlaşma yapılmayacaktır

• Galip gelen devletler yenilen devletlerden savaş tazminatı ve toprak almayacak, Osmanlı Devleti'nin Türk olan bölgesine kesin egemenlik tanınacaktı. Daha sonra yayınlanan Misak-ı Milli kararları VWilson ilkelerine dayanır. Barışın devamlılığı için Cemiyet-i Akvam kurulacak.

Yorum: Wilson ilkeleri I. Dünya Savaşı'nın bitimini hızlandırmıştır.

PARİS BARIŞ KONFERANSI

Toplanmasının amacı yapılacak barışın sınırlarının belirlenmesi olarak görülse de asıl amaç Osmanlı Devleti'ni parçalamaktı. Sonucunda, Batı Anadolu güçlü İtalya yerine güçsüz Yunanistan'a verildi. İtalya konferansı terk etti ama Akdeniz bölgesinden bazı yerler verilince geri döndü. Sömürgeciliğin yerini ilk kez "manda" fikri aldı. Almanya ile Versailles Antlaşması (Versay Antlaşması II. Dünya Savaşının çıkmasına zemin oldu) Avusturya ile St. Germain, Bulgaristan'la Nöyyi, Macaristan'la Trianon, Osmanlı Devleti ile Sevr Barış Antlaşmaları imzaladı (İtilâf Devletleri, Osmanlı Devleti'ni nasıl paylaşacaklarına karar veremediklerinden en geç Sevr imzalandı).

I. DÜNYA SAVAŞI SIRASINDA OSMANLI'YI PAYLAŞMAK İÇİN YAPILAN GİZLİ ANTLAŞMALAR

- 1- Boğazlar Antlaşması: İngiltere, Fransa, Rusya arasında olmuştur. Boğazlar ve çevresi Rusya'ya bırakıldı.
- 2- Londra Antlaşması: İngiltere, Fransa, Rusya ve İtalya arasında olmuştur. İtalya itilaf Devletleri tarafında olursa, kendisine Ege kıyıları ve 12 ada vaad edilmiştir.
- 3- Sykes Picot Antlaşması: İngiltere ve Fransa arasında olmuştur. Osmanlı'dan koparılacak Arap topraklarını kendi aralarında pay etmişlerdir.
- 4- Petrograd Protokolü: Rusya'nın Sykes Picot Antlaşmasını kabul etmesine karşılık kendisine boğazlara ek olarak doğudan Trabzon'a kadarki Karadeniz kıyılarıyla Erzurum, Muş, Van, Bitlis verildi.
- 5- Mc. Mohan Antlaşması: İngilizler ve Araplar arasında olmuştur. Arapların Osmanlı'ya ihaneti karşılığında para ve bağımsızlık vaat ettiler.
- 6- St Jean de Mourienne Antlaşması: İngiltere, Fransa, İtalya arasında oldu. İtalya'nın Sykes Picot ve Petrograd Protokolünü öğrenmesi üzerine İtalya'ya verilecek topraklar genişletildi.
- 7- Balfour Deklerasyonu: İngilizler ve ABD'nin desteğiyle Yahudilere bugünkü Filistin topraklarında yurt kazandırılmaya çalışıldı.

I. Dünya Savaşının Sonuçları

Polonya, Yugoslavya, Çekoslovakya, Litvanya, Letonya, Estonya gibi yeni devletler kuruldu. Osmanlı, Rusya Çarlık ve Avusturya - Macaristan İmparatorlukları yıkıldı. Milli devletler kuruldu. Milletler Cemiyeti kuruldu. Sömürgecilik yerini manda ve himayeye bıraktı. Yeni rejimler ortaya çıktı (nazizm, faşizm, komünizm). Sivil savunma teşkilâtı kuruldu ve II. Dünya Savaşı'na ortam hazırladı.